

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita Et Institvto S. Ignatii Societatis Iesv Fvndatoris. Libri Qvinque

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1665

XVI. Quam accuratam Ignatius rationem à suis exigeret, gestorum in proximi salutem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10840

scribendi in omni genere tum sacrarum, tum communium literarum, emolumento Christianæ virtutis veritatisque singulari. Institutio denique iuuentutis à prima linguarum balbutie ad vltimam scientiarum metam, pari simul animorum progressu ad veram pietatem; ingeniorum ad doctrinam; neque dispari ornamento rei Ecclesiasticæ, & ciuilibus: ex quo illud magni, nec minus gloria militari quam sapientia laudati principis, plus esse præsidij ad defensionem urbium in Societatis Collegio, quam in arce regis opibus munita. Et Urbanus VIII. breuiori ad Poloniæ regem diplomate, *in eorum,* Payua. Rocus. Boterius, &c. inquit, *Collegiis, qua gymnasia sapientia habentur, ij gladij ancipites cuduntur, quibus feliciter soleant confundi diabolica legiones: & alibi, qui lacte pietatis iuuentutem nutriunt, & armis lucis hæresim aut profligant, aut exterrent.* Duo certè Poloniæ reges Sigismundus & Stephanus Imperatores duo Ferdinandus primus, & secundus ad stabiliendam suis in regnis religionem Christianam, hæresim nouitate miserè laborantem, nullum se aiebant firmamentum expertos validius, eruditione Iuuentutis, Societatis Patribus commissâ. Quod item de eadem peste ab regnis Indiarum & Lusitaniæ prohibenda scriptores non dubiæ fidei affirmant. Quapropter huc semp. r. errorum signiferi neruos omnes verterunt vt de urbibus, & regnis exterminarent Societatem nostram, quò vt dixit præclarè ac regiè Henricus IV. Galliarum rex, cum ea & musæ, & adolescentiæ altrices, casta fides, & vera pietas cum musis pariter exularent. Illa quidem Vilmæ ab Zuinglij asseclis, tanto molimine, sumptibus, ac fama, erecta Academia ad florem lituanæ Iuuentutis latè venenandum, in solitudinem recidit, postquam Societatis Patres eadem in vrbe scholas inchoarunt, tanto illo concursu ad Patrum academiam conuerso. Hinc porro quantum, & quam multiplex bonum hominum generi, ardens Ignatij attulerit caritas, nec à me sat decet, nec sat valet paucis comprehendere: norunt hoc familiæ, Academiæ, clerici, religiosi, ciuitates, & earum nonnullæ carendo penitiùs, quàm fruendo perspexerunt. Ad momenti summam sufficiat quod cordatissimi homines scripsere. Si de cætero otiosa, hoc vnum egisset Societas, atque ob hoc vnum instituta esset; fuisset tanti.

Vt vero nihil omisit Ignatius quo posset animis prodesse; ita rationes quam accuratissimè exegit, tum crediti ad hoc cuique muneris, tum proventus ex eo collecti. Primis fundatarum initiis scholarum, volebat de numero auditorum quot hebdomadis moneri; religione Obedientiæ obstrinxit qui nostris in Italia & Sicilia præessent, hebdomadis etiam singulis ad se diligenter perscriberent quicquid ad salutem animarum suis in Collegiis actum esset, quod idem ab iis, eadem lege teneri, quot mensibus voluit, qui Societatem in Germania, & Hispania regerent; ab iis vero qui apud Indos præessent, annuatim; præter alias gestorum enarrationes vnoquoque mittendas quadrimestri. Quod tam sollicito calcari incitabat operarios ad strenuè agendum, gnaros quantoperè Ignatij cura in id incumberet, vt scribens ad illum Andreas Frusius quæ ab vndecim patribus in Dei gloriam gereban

XVI.

Quam accuratam Ignatius rationem à suis exigere, gestorum in proximi salutem.

gerabantur Venetiis, sic Epistolam ordiretur. [Satisfacio his literis P. V. mandato, ex quo inter alia complura, singulare id haurio, quod me supremi metu iudicij afficit. Nam si tantulæ rei, nullo nostro periculo reddenda ratio, multa nos verecundia suffundit, utpote conscios muneris parum à nobis cumulatè impleti, tametsi nostra non hic tribunali sistuntur peccata; sed de iis solum inquiritur quæ per nos egit diuina bonitas; quanto pudore necesse fuerit confundi, & obrui in illo communi examine, non diuini modo operis negligentius tractati, & occupatorum perperam ipsius donorum; sed omnium prorsus errorum, adeoque etiam illorum, quæ vix inter errata numeramus.] Nec erat metus huius causa quod ipse cum sociis oriatus esset Venetiis, narrat enim de scholis quatuor linguæ tum Græcæ tum Latinae; de concionibus festorum dierum; de traditis Christianæ doctrinæ principiis, confessionibus absque numero, iisque vite sapius vniuersæ, nec raro externorum nobilium, qui Brixia, Vincentia, Patauio, & circum aliundè confluxerant; de pauperum alendorum, cura & iuuandi utroque in homine carceris; de comparatione honesti receptus, ab turpi quæstu abstractis feminis assignandi, de eruditione Turcarum ad sacrum baptisma; quibusdam vero Apostatis à Mahomete impurissimo ad Christum; Lutheranis, quos illuc bona fors tulerat, ad Ecclesiam reuocandis; de cooptatis demum piis sacerdotibus non paucis in consortium sanctarum eiusmodi occupationum; quæ omnia breui veris vnus spatio peracta significat Frusius anno 1552. Tales Ignatio legenti Epistolas, lucebat in ore incredibilis animi voluptas, erumpebantque præ gaudio lacrymæ, ac sublatis identidem in cælum oculis, crebræ Deo gratiarum laudes, qui tam vili-bus ministris tam ingentia patraret nec puto, abesset: ab simili sensu, cuius sub pectore micaret scintilla feruidæ caritatis, si recurreret quæ apud nos seruantur volumina literarum, quibus vndique terrarum docebatur de cõuersionibus ethnicorum, hæreticorum, & sceleratorum, aliisque Apostolici spiritus eximiis fructibus. Contigit autem inter tam plenas multorum epistolas, à Iacobo Lostio è Sicilia ad illum scribi, quamuis inde continuis messibus pius labor nostrorum abundaret, illam tamen hebdomadam fluxisse sterilem, nec se quicquam habere quod scriberet, nisi quod planè nihil haberet. Quam epistolam deosculatus est, & pro ingenua scribentis modestia non minus iucundè accepit, quam si multorum valde insperatam pœnitentiam nuntiaffet. In rectoribus porro tanto quisque illum delectabar magis, quanto esset petendo strenuarum operarum subsidio crebrior, & importunior; vocitabatque Angelum Senensem, Panormitanum, Neapolitanum, præpositos innuens illis Collegiis: ac licet apud se Romæ aliquamdiu haberet homines vtilitatis laudisque præcipuæ; haud sua vnquam causa, vel ob oneris sui partem in eos desectendam retinuit, sed in alia diuisit loca; nec quenquam passus est certo affigi Collegio, nisi parem illic viribus suis haberet materiam, aut esse alibi fructuosior non posset. Quod si Rectores doluissent, eorum querelis satisfaciebatur, rogans quid essent igi-
tur

tur acturi, si fato fungerentur quos sibi eripi noluisſent. Quanquam operum partes quas vno diuini obſequij iudicio ſuis diuidebat, poſtpoſita mortalis cuiuſuis interceſſione; tam iuſto veroque examine librata cernebantur, vt quos præter Dei gloriam nihil moueret, implerent opinione æquitatis, nec poſſent illas improbare, & viri vndecumque magni, ſuam de iis ſententiam, in eius arbitrio ſecuri reponerent. Inter hos Cardinalis S. Crucis, anno 1547. Ignatium monens, occupati ab ſe Tridenti Lainium in colligendis erroribus quos eſſet Synodus damnatura, quod agrè poterat alteri committi, ſubdebat [ſi tamen aliud tibi videbitur, opùſque imperfectum relinqui, vt primum ſignificaueris, id fiet] quæ ratio noſtrum labores eo conuertendi, vnde maiores ad Dei gloriam acceſſiones affulgerent, ad hoc illum induxit, ſtupendum planè conſilium, euocandi Romam Xauerium vſque ab Indis, ac niſi appuſſum literarum quibus redire iubebatur, Xauerij obitus præuertiffet; non ambiguè reipſa conſtaret, tum publico Eccleſiæ vſui, tum Societatis nominatim, Xauerium futurum fuiſſe in Europa quam in Oriente fructuoſiorem, nam vtroque hoc orbe in lancem impoſito, cum aliunde Indorum cultura non deeſſent præſtantes Euangelij præcones; ſed harum proſecto partium, cura debuit geri, hòc magis ſollicita, quod in iis cor latet, ex quo in membra longiſſimè diſſita, vitæ aut ſecus; boni malivæ vis omnis diſfunditur: & hoc etiam in eo quod ſequitur ſpectauit Ignatius, cum enim ad eum Xauerius Antonium Fernandium adiutorem miſiſſet, expoſiturum coram, miſeram Indorum deſtitutionem, & conſcripturam quæ ſecum duceret auxilia operariorum, re diu multumque verſata Ignatius, induci non potuit ſuis Europam ſubſidiis priuare, quæ vt eſſent ingenti numero, ſed erant nihilominus neceſſitatibus temporum longè imparia; & P. Ribadeneira, preces in Antonij cauſa dolentiùs interponenti: ſcias Petre, ait, & certum habeto, non minus has plagas ſtrenuis operis egere, ad tuendam inter Chriſtianos, fidei ſacræ incolumitatem, quam ad eiufdem primordia ethnicorum animis inferenda.

Huic diligentiaæ repetendi ab ſuis aſſiduè operis à conditione illorum, & caritate ſua nequaquam degeneris, comes aderat par cura fingendi illos ad hoc opus, exornandique iis dotibus quibus ad auſus diuinæ gloriæ ſtrenuos paratiores accederent, adhiberi que ad eos aptius à Deo poſſent: & cum vbique non liceret magiſtri coram, bonique ductoris officio fungi, præſtabat hoc ipſe per literas, in quibus ſe ſuis præſentem ſiſtebat ſua illa flagrantem caritate, qua quocumque illæ mitterentur omnia inflammabat. Harum vnã ad Coninbricenſe Collegium, meminit Martinus S. Crucis, Romam in hunc modum ad amicum Scribens. [Venerunt ad nos Patris Ignatij expectatiſſimæ, & optatiſſimæ literæ: præter eam quam omnes inde hauſere voluptatem, incredibile eſt quam acres ſingulis ad omnem virtutem, & ſcientiam ſubdiderit ſtimulos, nec ſemel legiſſe fatuit, rogant multi quot hebdomadis relegi, nec deſunt qui eius duxerunt

XVII.

Quam efficaciſſimas Ignatij ad ſuos Epistoſa, & quanti apud ipſos earum vna ponitur eximiis plena documentis.